

فلسفه‌های مضاف

(جلد اول)

به کوشش: عبدالحسین خسروپناه

فهرست

- یادداشت ریاست محترم پژوهشگاه..... ۱۷
- سخن دبیر کنگره..... ۱۹
- فلسفه مضاف / علی اکبر رشاد..... ۲۹
- چکیده..... ۲۹
- سامانه مباحث فلسفه دین..... ۳۷
- ساختار فلسفه فرهنگ..... ۳۹
- محورها و مباحث فلسفه معرفت دینی..... ۴۲
- اما ساختار فلسفه فقه..... ۴۵
- فهرست امهات مباحث فلسفه فقه (شریعت)..... ۴۶
- ساختار فلسفه علم فقه..... ۴۹
- منابع..... ۶۰
- فلسفه فلسفه اسلامی / عبدالحسین خسروپناه..... ۶۱
- چکیده..... ۶۱
- درآمد سخن..... ۶۱
۲. تبیین مفاهیم..... ۶۳
- ۲-۱. روش تحقیق..... ۶۳

- ۲-۲. نظریه یا تئوری..... ۶۸
- ۲-۳. رویکرد یا رهیافت..... ۶۸
- ۲-۴. پروژه یا مدل یا پارادایم..... ۷۰
- ۲-۵. رشته علمی مجموعه گزاره‌های نظام‌مند
و دارای دیسپلین با موضوع یا محور معین و محموله‌های متفاوت..... ۷۰
- ۲-۶. دانش درون نگرانه و فرانگرانه..... ۷۱
۳. فلسفه مضاف..... ۷۱
- ۳-۱. تفاوت فلسفه‌های علوم با فلسفه‌های حقایق..... ۷۳
- ۳-۲. مسائل فلسفه رشته‌های علمی..... ۷۸
۴. انواع فلسفه رشته‌های علمی..... ۷۹
- ۶-۱. تفاوت رؤوس ثمانیه با فلسفه‌های علوم..... ۸۲
۷. اجزای علوم..... ۸۵
۸. مسائل فلسفه فلسفه اسلامی..... ۸۷
- منابع..... ۸۸
- فلسفه حکمت متعالیه / حسن پناهی آزاد..... ۸۹**
- چکیده..... ۸۹
- درآمد..... ۹۰
- چیستی حکمت متعالیه..... ۹۲
- موضوع فلسفه صدرایی..... ۹۷
- غایت فلسفه صدرایی..... ۹۸
- قلمرو حکمت متعالیه..... ۱۰۰
۱. فلسفه هستی..... ۱۰۰
- تقسیمات وجود..... ۱۰۳
- حرکت جوهری..... ۱۰۴

- ۱۰۴..... ۲. فلسفه نفس
- ۱۰۷..... ۳. فلسفه اخلاق
- ۱۰۸..... ۴. فلسفه معرفت
- ۱۱۲..... ۵. فلسفه عرفان
- ۱۱۳..... ۶. فلسفه دین
- ۱۱۵..... ۷. فلسفه سیاست
- ۱۱۶..... ۸. فلسفه هنر
- ۱۱۸..... روش‌شناسی حکمت متعالیه
- ۱۱۹..... ۱. عقل
- ۱۲۱..... ۲. کشف و شهود
- ۱۲۳..... ۳. شرع (وحی)
- ۱۲۸..... نسبت و مناسبات حکمت متعالیه با فلسفه‌های دیگر
- ۱۲۸..... ۱. حکمت متعالیه و مشاء
- ۱۳۰..... ۲. حکمت متعالیه و حکمت اشراق
- ۱۳۰..... ۳. حکمت متعالیه و حکمت یمانی
- ۱۳۱..... ۴. حکمت متعالیه و کلام
- ۱۳۱..... ۵. حکمت متعالیه و عرفان نظری
- ۱۳۲..... علل و عوامل تأسیس حکمت متعالیه
- ۱۳۵..... آسیب‌شناسی حکمت متعالیه
- دورنمایی از منطق، فرامنطق و فلسفه منطق /**
- ۱۳۹..... **عسکری سلیمانی امیری**
- ۱۳۹..... زمینه
- ۱۴۱..... فلسفه منطق
- ۱۴۲..... منطق جدید

یادداشت ریاست محترم پژوهشگاه

حضرت استاد سیدجلال‌الدین میری آشتیانی - قدس‌الله نفسه الزکیه - (۱۳۸۴ - ۱۳۰۴ ش) از برجسته‌ترین شارحان فلسفه و عرفان اسلامی عصر ما به‌شمار است. درک محضر اساتید بزرگ و برگزیده، هوش سرشار، ذهن ذکاء، تضرع و تمحُّض، پشتکار و حریت علمی، از استاد آشتیانی(ره)، شخصیتی شاخص ساخته و نمادی نمایان از حکمت و معرفت پرداخته است. او با کوشش حوصله‌سوز و نستوهانه خود، در زمینه احیای تراث معرفتی سلف، و ایضاح زوایا و خبایای حکمت اسلامی، و تبارشناسی قوانین و قواعد فلسفی و عرفانی، و ریشه‌کاوی آراء و انظار حکیمان مسلمان، الحق سهمی سترگ و نقشی بزرگ در تاریخ علوم عقلی ایفاء و احراز کرد.

روز جهانی فلسفه (دوم آذرماه) بهانه مناسبی بود برای نکوداشت یاد و نام استاد آشتیانی(ره)، چه آن‌که نکوداشت آن بزرگ، بزرگداشت قدر حکمت و حکیمان و معرفت و عارفان است، و پرداختن به او در روز جهانی فلسفه، پرداختن به جهان فلسفه است، از این‌رو گروه فلسفه پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، فرصت را مغتنم شمرده، در دومین سال فقدان آن راحل رستگار، ضمن برپایی کنگره بزرگداشت با همکاری شماری از دستگاه‌های علمی کشور، مجموعه‌ای را در چهار جلد به‌مثابه یادنگاشت استاد، به شرح زیر فراهم آورده به چاپ سپرد:

۱. شریعه شهود، دربردارنده پانزده مقاله درباره شأن و شخصیت علمی

استاد و مراتب و مناظر حکمی و معرفتی او.

۲. در حکمت و معرفت، مشتمل بر دو بخش: بخش نخست، حاوی مجموعه مقالات فلسفی، عرفانی، کلامی و تاریخی استاد، که در چهارده فصل، سامان یافته است؛ بخش دوم، شامل ده مصاحبه علمی از آن فقید سعید.

۳. فلسفه‌های مضاف جلد یک و دو، که از بیست‌وهشت مقاله در همین زمینه فراهم گشته است. از آنجا که می‌توان فلسفه‌های مضاف را به دو دسته فلسفه‌های مضاف به علوم و فلسفه‌های مضاف به امور (کلان مقوله‌های دستگاوهاره انگاشته) تقسیم کرد، از این رو با اندک تسامح، مقالات معطوف به فلسفه‌های علم‌ها، جلد نخست را سامان داده‌اند، و مقالات مربوط به فلسفه‌های مضاف به امور و کلان مقوله‌ها، در جلد دوم گرد آمده است. این دو مجلد، برآمده بحث و برنامه‌ریزی، تدبیر و تلاش سه‌ساله گروه فلسفه پژوهشگاه، در جهت عطف نظر اصحاب حکمت، به امر مهم تأسیس و توسعه فلسفه‌های مضاف است. فرآوری و نشر این اثر می‌تواند گامی هرچند خام، در راستای بازآرایی و گسترش، روزآمدسازی و کارآمدسازی حکمت و علوم عقلی اسلامی قلمداد گردد. ان‌شاءالله.

بر این کمین فرض است که از همه همکاران در پژوهشگاه، به‌ویژه مدیر مکرم گروه فلسفه و دبیر کنگره جناب حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالحسین خسروپناه، و مسؤول معزز دفتر قم و مدیر اجرایی کنگره جناب حجت‌الاسلام والمسلمین احمدعلی یوسفی که برای برگزاری این آیین نکوداشت، رنج بسیار بردند سپاسگزاری کنم.

درخورد گفت است که فراهم‌آیی مجموعه در حکمت و معرفت، ثمره سعی صبورانه جناب آقای حسن جمشید، و سامانیابی شریعه شهود و مجموعه دوجلدی فلسفه‌های مضاف حاصل کوشش کامیاب جناب آقای خسروپناه است، جزاهما الله عن الحکمة و الحقیقة خیر الجزاء.

علی اکبر رشاد

رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه